	3. Yo'ldoshev N.Q., Zaxidov G.E. Menejment. Darslik. T.:TDIU, 2018. 392b 4. Sharifxodjaev M., Abdullayev Yo. Menejment. Darslik. T.:O'qit., 2002.464b 5. Xo'djamuratov G.Yu., Azlarova M.M. "Menejment. Marketing" Darlik. T. "Iqtisodiyot", 2019 – 359 b. **Qo'shimcha adabiyotlar** 1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi 28.01.2022-yildagi PF-60-sonli Farmoni 2. Mirziyoev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash-yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. Toshkent, O'zbekiston nashriyoti, 2017. 3. Richard L.Daft. Management. Ninth edition.2010. y. 699 p. 4. Глухов В.В. Менеджмент: Учебник. 3- изд.- СПб Питер, 2009.- 608 с. 5. Веснин В.Р. Менеджмент в схемах и определениях: Учебное пособие.– М.: Проспект, 2009. – 120 с. **Axborot manbaalari** 1. www.lex.uz 2. www.uza.uz 3. www.unilibrary.uz 4. www.economics.ru 5. www.ziyonet.uz
7	O'quv dasturi Oliy ta'lim yo'nalishlari va mutaxassislari bo'yicha O'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengashining 2023-yil 29-avgustdagi 4-sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan namuna asosida ishlab chiqilgan va Termiz iqtisodiyot va servis universiteti Kengashining 2024 yil "30" avgustdagi 1/3-sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan.
8	**Fan/modul uchun mas'ul:** Amonov M.O. – TISU, "Iqtisodiyot" kafedrasi katta o'qituvchisi, PhD.
9	**Taqrizchilar:** Xatamov O.Q. – Termiz davlat universiteti "Kompyuter va dasturiy injenering" kafedrasi mudiri, i.f.d., professor. Abdulxaeva G.M. – Termiz davlat universiteti "Turizm va mehmonxona xo'jaligi" kafedrasi mudiri, i.f.f.d., dotsent.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

TERMIZ IQTISODIYOT VA SERVIS UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"
Termiz iqtisodiyot va servis universiteti
rektori __________ X.Sattorov
2024 yil "30" avgust

Ro'yxatga olindi: MD-70910217-1.03
MD-70910203-1.02
MD-70910218-1.02
MD-70910212-1.02
MD-70910201-1.02
2024 yil "30" avgust

"SOG'LIQNI SAQLASH MENEJMENTI"

O'QUV DASTURI
(Magistratura talabalari uchun)

Bilim sohasi: 900 000 - Sog'liqni saqlash va ijtimoiy ta'minot
Ta'lim sohasi: 910 000 - Sog'liqni saqlash
Mutaxassisligi: 70910217 - Urologiya
70910203 - Terapiya
70910218 - Morfologiya
70910212 - Xirurgiya
70910201 - Akusherlik va ginekologiya

Termiz – 2024

Сканировано с CamScanner

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS-kreditlar
SSM1204	2024-2025	2	4,0
Fan/modul turi	**Ta'lim tili**		**Haftadagi dars soatlari**
Majburiy	O'zbek		4

1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Sog'liqni saqlash menejmenti	**48**	**72**	**120**

2.

I. Fanning mazmuni - Sog'liqni saqlash menejmenti iqtisodiyot sohasidagi fan bo'lib, u davlat, aksionerlik va xususiy kompaniyalar (firmalar), tibbiy, ishlab chiqarish birlashmalari, tibbiyotning turli soha va tarmoqlarini boshqarish, ularni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish istiqbollarini belgilash bo'yicha iqtisodiy, tashkiliy masalalar yechimlarini menejmentning rivojlanish qonuniyatlari va zamonaviy kontseptsiyalari asosida ishlab chiqish va amalga oshirishni o'z ichiga oladi.

Ana shu masalalar bo'yicha haqiqiy ahvolni atroflicha o'rganishimiz, hozirgi vaqtda mutaxassislar tayyorlanayotgan har qaysi ixtisoslik yo'nalishi real hayot talablariga qay darajada javob berishi, unga nafaqat bugungi, balki yaqin istiqbolda qanday yehtiyoj borligini har tomonlama chuqur aniqlashimiz lozim.

Fanning maqsadi – talabalarga boshqaruv asoslarini makro va mikroiqtisodiy darajada o'rgatish asosida ularning yetuk va yuqori malakali mutaxassis bo'lishlarini hamda olingan bilimlari asosida o'qish va ilmiy izlanishlarini davom yettirishlarini ta'minlashdir.

Fanning vazifasi - iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida menejmentning rivojlanish tarixi va hozirgi holati, menejmentning nazariy asoslari, menejment texnologiyasi, tashkilotlar va ularni boshqarish, zamonaviy menejer, boshqaruv mehnatini tashkil qilish, tibbiyotda biznes faoliyat yuritishining boshqaruv va tashkiliy jihatlari, tibbiy korxonalar qudratini boshqarish, xizmatlar raqobatbardoshligini boshqarishni o'rganish, ulardan amaliyotda foydalanish, menejer kadrlarni o'qitish va ulardan sog'liqni saqlash sohasini boshqarishda samarali foydalanish, menejment samaradorligi ko'rsatkichlari va uni baholash usullarini o'rganishdir.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. 1. Menejment fanining sog'liqni saqlashdagi o'rni. Menejment maktablari.

Menejmentning tarixiy shart-sharoitlari. Hozirgi zamon o'zbek menejmentining xususiyatlari. Menejmentni paydo bo'lishi. Mashinali ishlab chiqarishni rivojlanishi. Boshqaruvga kasbiy yondashuv zarurligini asoslab beruvchi raqobatni o'sishi va bozor iqtisodiyotining barqarorligi. Yirik korporatsiyalarni paydo bo'lishi va shunga ko'ra faqat xodimlarning maxsus apparati bajarishi mumkin boshqaruv ishlari hajmi va murakkabligini ko'payishi. Mulkni aktsiyadorlar o'rtasida jamlanishi, buning natijasida aktsiyadorlik sarmoyasini boshqarishning yangi vazifalari. Tadbirkorlarni sanoat inqilobi davrida yaratilgan texnikaning afzalliklaridan foydalanishga harakatlari. Menejmentning ilmiy maktablari. Ilmiy boshqaruv maktabi. Boshqaruvning klassik yoki ma'muriy maktabi. Boshqaruvdagi insoniy munosabatlar maktabi. Ahloqiy fanlar yoki bixevioristik maktab. Boshqaruv fani maktabi yoki miqdoriy usul. Vaziyatli yondashuv. Tizimli yondashuv. Jarayonli yondoshuv. Mamlakat boshqaruvining rivojlanishi. Menejmentning xorijiy modeli. Menejmentning amerikacha modeli. Menejmentning yapon modeli. Menejmentning G'arbiy Yevropa modeli.

2-mavzu. O'zbekiston respublikasi sog'liqni saqlash tizimi. Sog'liqni saqlashning asosiy tamoyillari.

O'zbekistonda aholi salomatligini saqlash va yanada mustahkamlash davlatning muhim tibbiy – ijtimoiy vazifalaridan biri. Ushbu masala O'zbekiston Respublikasining konstitutsiyasi va davlatning boshqa qonunchilik hujjatlarida o'z aksini topgan. Sog'liqni saqlash tizimi – tibbiy èrdamni tashkil etish, kasalliklarning oldini olish, aholi salomatlik darajasini yaxshilashga qaratilagan va ijtimoiy – iqtisodiy xarakterga ega bo'lgan davlat va jamiyat chora – tadbirlari yig'indisi. Davlat sog'liqni saqlash tizimi. Sog'liqni saqlashning xususiy va boshqa xil tizimlari. Sog'liqni saqlashning me'èriy-huquqiy asoslari va asosiy prinsiplari.

3-mavzu. Sog'liqni saqlash tizimini yanada rivojlantirish borasidagi islohotlar va amaliy natijalar

Sog'liqni saqlash tizimini yanada takomillashtirish, tibbiy xizmatning sifatini oshirish. Qishloq vrachlik punkti. Aholiga yuqori malakali bepul tez va shoshilinch tibbiy èrdam ko'rsatish. Respublika ixtisoslashtirilgan tibbiy ilmiy - amaliy markazlar. Tuman tibbiyot birlashmasi. Onalik va bolalikni muhofazalash tizimida islohotlarni yanada chuqurlashtirish. Skrining markazining asosiy maqsadi.

4-mavzu. Tashkilot, vakolatlar va ularni taqsimlash

Tashkilotlar tushunchasi va ularning tavsifi. Tashkilotning yashash davri. Tashkilotlarning ichki muhiti. Tashkilotlarning tashqi muhiti. Tashkilot ichki va tashqi muhitining omillari va o'zgaruvchanligi. Tashkiliy tuzilmalarning turlari. Tashkilotning tashkiliy tuzilmasi. Mehnatni gorizontal bo'linishi. Mehnatni vertikal taqsimlanishi. Iste'molchiga qaratilgan tashkiliy tuzilma. Boshqaruvning kombinatsiyalashtirilgan tuzilmasi. Asosiy tashkiliy-xuquqiy shakllar. Ma'suliyati cheklangan jamiyat Tashkilotlarni rivojlanishidagi zamonaviy tendentsiyalar. Tarmoqli tashkilotlar. Tashkilotlarning yangi turlari.

Сканировано с CamScanner

Tashkilotlarni strategik boshqarish. Strategik boshqaruv tuzilmasi. Strategik maqsadlarni belgilash.

5-mavzu. Sog'liqni saqlashni rejalashtirish.

Sog'liqni saqlash tizimini rejalashtirishni asosiy maqsadi aholini davolash - profilaktikaga bo'lgan ehtiyojlarini to'laroq qondirish. Tibbiy èrdam va tibbièt xodimlari to'g'risida me'yor va mezonlar. Sog'liqni saqlashning asosiy mezonlari. Strategik va biznes rejalashtirish. Strategik rejalashtirishning mohiyati. Missiya va maqsadlarni tanlash. Tashkilotning kuchli va kuchsiz tomonlari. Muqobil strategiya taxlili. Strategik rejalashtirishni amalga oshirishni boshkarish, uni baxolash va nazorat qilish. Biznes rejalashtirish. Biznes rejani ishlab chiqish bo'yicha asosiy qoidalar.

6-mavzu. Motivlashtirish.

Motivlashtirish (qiziqtirish). Xodimlarni boshqarishning muhim tarkibiy qismi mehnatga qiziqtirish va uni boshqarish. Ehtiyoj—odamlarni harakatga intiltiruvchi, ko'zg'atuvchi motivdir. Ehtiyojlar ro'yhati. Motivlashtirishda X (iks) va U (igrik) nazariyalari. Maslou nazariyasi. Rag'batlantirish va jazo strategiyasi. Yuqori darajali ehtièjlarni qondirish. Motivlashtirish vositalari.

7-mavzu. Nazorat. Sog'liqni saqlash muassasalari faoliyatini tahlil etish va nazorat qilish.

Nazorat – bu tashkilotning o'z maqsadlariga erishishni ta'minlash jarayonidir. Nazorat turlari. Boshlang'ich nazorat. Joriy nazorat. Yakuniy nazorat. Nazorat jarayoni. Standart va kriteriyalar tanlovi. Sog'liqni saqlash muassasalari faoliyatini tahlil etish va nazorat qilish. Poliklinika xizmatining asosiy ko'rsatkichlari. Statsionar xizmatining asosiy ko'rsatkichlari. Faoliyat turlarini baholash ko'rsatkichlari. Natijaviy ko'rsatkichlarni baholash.

8-mavzu. Sog'liqni saqlashga rahbarlik qilish. Rahbar fazilatlari va madaniyati.

Menejer — bu maxsus tayyorgarlik ko'rgan, boshqarishning sir-asrorlari, qonun-qoidalarini puxta egallagan malakali mutaxassisdir. Boshqarish - bu o'z qo'l ostidagi xodimlarni muvaffaqiyatlarga erishishga rahbarlik qilishdir. Boshqaruv pog'onasi. Yaponiyada boshqaruv tizimi. Rahbar madaniyati = odob+iymon+insof+adolat+iqtidor. Iymon uch narsaning butunligidan hosil bo'ladi, e'tikod, iqror va amal. Adolat bu barcha fazilatlar ichidagi eng oliy fazilatdir. Rahbar madainyatiga baho berish uchun qo'llaniladigan ko'rsatkichlar. Rahbarning xodimlar bilan o'zaro munosabati. Rahbarning sifatiy tomonlari va ish stili. Hokimlik va ta'sir etish. Avtokratik, ya'ni yakka hokimlik uslubi. Demokratik uslub. Liberal raxbar.

9-mavzu. Mehnat resurslarini shakllantirish. Xodimlarni boshqarish.

Xodimlarni boshqaruvning mohiyati. Mehnat resurslarini boshqarish. xodimlarni boshqarish. Rejalashtirish jarayoni. Tashkil etish jarayoni. Qiziqtirish. Xodimlarni boshqarish usullari. Xodimlar boshqaruvi jarayonlarining asosiy bosqichlari. Xodimlarga bo'lgan ehtiyojni rejalashtirish. Xodimlarni yig'ish. Tanlov. Ish haqi va imtiyozlarni aniqlash. Muvofiqlashtirish. O'qitish. Faoliyat natijalarini baholash. Lavozimni oshirish, tushirish, boshqa ishga o'tkazish, ishdan bo'shatish.

10-mavzu. Nizo, stress va ularning kelib chikish sabablari va boshqarish.

Boshqarish jarayonida nizo - bu rahbar, ishchi va boshqa xodimlar o'rtasida muayyan masalalarni hal qilishda tomonlarning bir-biri bilan bir yechimga kela olmaganligi tufayli vujudga keladigan vaziyat. Ichki shaxsiy nizo. Shaxslararo nizo. Shaxs bilan guruh o'rtasidagi nizolar. Guruhlararo nizolar. Namoyishkorona shaxs. Kibr havoli shaxs. Jilovsiz shaxs. O'ta aniq shaxs. Nizolarni boshqarish va ularni bartaraf etish. Stress, ularning kelib chiqish sabablari va turlari. D.Karnegining stress xakidagi fikrlari.

11-mavzu. Kommunikatsiya. Vrach etikasi va tibbiyot dentologiyasining boshqarishdagi roli

Kommunikatsiya - bu kishilar o'rtasidagi o'zaro axborot almashuvidir. Tashqi kommunikatsiya. Rahbar va xodim (bo'ysunuvchi) o'rtasidagi kommunikatsiya. Shaxslararo kommunikatsiya. Vrach etikasi va tibbiyot deontologiyasi. Vrach etikasi. Vrach va bemor o'rtasidagi munosabat. Vrach bilan bemorning qarindosh-urug'lari o'rtasidagi munosabat. Tibbiyot muassasasiga qo'yiladigan talab, vrach va tibbiyot xodimlari orasidagi munosabat. Tibbiyot jamoasi bilan vrachlar o'rtasidagi munosabatlarning etik qirralari. Tibbiyot va farmatsevtika xodimlarining fuqarolarga shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatishlarining shartligi. Vrach siri. Vrach xatosi. Vrach qasamyodi.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurulmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Menejment fanining sog'liqni saqlashdagi o'rni. Menejment maktablari.
2. O'zbekiston respublikasi sog'liqni saqlash tizimi. Sog'liqni saqlashning asosiy tamoyillari.

Сканировано с CamScanner

	3. Sog'liqni saqlash tizimini yanada rivojlantirish borasidagi islohotlar va amaliy natijalar. 4. Tashkilot, vakolatlar va ularni taqsimlash. 5. Sog'liqni saqlashni rejalashtirish. 6. Motivlashtirish. 7. Nazorat. Sog'liqni saqlash muassasalari faoliyatini tahlil etish va nazorat qilish. 8. Sog'liqni saqlashga rahbarlik qilish. Rahbar fazilatlari va madaniyati. 9. Mehnat resurslarini shakllantirish. Xodimlarni boshqarish. 10. Nizo, stress va ularning kelib chikish sabablari va boshqarish. 11. Kommunikatsiya. Vrach etikasi va tibbiyot dentologiyasining boshqarishdagi roli **IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar** Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular: 1. Menejmentning paydo bo'lishi 2. Menejmentning rivojlanish tarixi va hozirgi holati 3. Menejmentning ilmiy maktablari 4. Mamlakatimizda sog'liqni saqlashda boshqaruvni rivojlanishi 5. Sog'liqni saqlash menejmentining xorijiy modellari 6. Sog'liqni saqlash menejmentning yapon modeli. 7. Sog'liqni saqlash menejmentning G'arbiy Yevropa modeli. 8. Boshqaruv va menejment 9. Menejment tamoyillari 10. Boshqaruv (menejment)ning mohiyati va tizimi 11. Menejmentning ilmiy yondashuvlari va tamoyillari 12. Sog'liqni saqlashda mehnatni boshqarish usullari 13. Mehnatni texnokratik boshqarish 14. D.Makgregorning "X" va "Y" nazariyasi 15. Mehnatni innovatsion boshqarish 16. Sog'liqni saqlashda "Sifat to'garaklari" ishchi guruhini tashkil etish 17. Menejment texnologiyasi 18. Boshqaruv jarayoni va vazifalari 19. Tashkilotlar tushunchasi va ularning tavsifi 20. Sog'liqni saqlash korxonalari qudratini boshqarish 21. Boshqaruvdagi axborotlar va kommunikatsiy 22. Boshqaruv qarorlari 23. Tashkilotlar va ularni boshqarish 24. Zamonaviy menejer 25. Sog'liqni saqlashda mehnatini tashkil qilish 26. Sog'liqni saqlash tashkilotlari xodimlarini boshqarish 27. Majbur qilishga asoslangan hukmronlik. 28. Mukofotlashga asoslangan hukmronlik. 29. Tibbiyot korxonalari qudrati samaradorligi oshirish 30. Tibbiyot muassasalari qudratini oshirish bo'yicha strategiya va taktikani tanlash
3.	**V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: - talabalarga boshqaruv asoslarini makro va mikroiqtisodiy darajada o'rgatish asosida ularning yetuk va yuqori malakali mutaxassis bo'lishlarini hamda olingan bilimlari asosida o'qish va ilmiy izlanishlarini davom yettirishlarini ta'minlashdir; - iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida menejmentning rivojlanish tarixi va hozirgi holati, menejmentning nazariy asoslari, menejment texnologiyasi, tashkilotlar va ularniboshqarish, zamonaviy menejer, boshqaruv mehnatini tashkil qilish, tibbiyot muassasalari faoliyat yuritishining boshqaruv va tashkiliy jihatlari, ular qudratini boshqarish, xizmatlar raqobatbardoshligini boshqarishni o'rganish, ulardan amaliyotda foydalanish, menejer kadrlarni o'qitish va ulardan iqtisodiyotni boshqarishda samarali foydalanish, menejment samaradorligi ko'rsatkichlari va uni baholash usullarini o'rganishdir.
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** •ma'ruzalar; •real vaziyatga asoslanadigan amaldagi ishlarni baholash; •esse, tezis va maqolalar yozish; •vaziyatli topshiriqlarni (keys-stadi) yechish; •jarayonli-yo'naltirilgan ta'lim; •muhokamalarda qatnashish; •kichkina guruhlarda ishlash; •loyiha ishi bajarish; •mustaqil ishlarni baholash; •taqdimot tayyorlash; •turli darajadagi testlarni o'tkazish;
5.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha test yoki yozma ishni muvaffaqiyatli topshirish kerak.
6.	**VIII ADABIYOTLAR** **Asosiy adabiyotlar** 1. Mamatqulov B., Qosimova D. Sog'liqni saqlash menejmenti (tibbiyot oliy o'quv yurtlari talaba magistrantlari uchun darslik) T. 2014. 209 b. 2. М.Мескон, М.Альберт, Ф.Хедоури Основы менеджмента (перевод с англ. под. Общая редакция Л.И.Евенко Москва «Дело» 1997. 492 с.)

Сканировано с CamScanner